

המאסף

חדש אייר תקמח

בשורות

אל חבתי ישראל ויגידו , ואל מחזיקי תפארת ישראל
בחורה נחמה ונחמור , והאנשים אשר ברכם
ה' בחיל וכבוד לשם עמדי כסף חסם אהל החפזה ,
ואל החשכילים כעס אשר לאמרי בינה יעו און ,
יהי כבוד ה' חופף עליהם מעתה ועד עולם !

קול מנשר אנכי נושא נחמה העברים , שמעוני וישמח
לבכם גם אתם • ידעתם את גדול יקר ספר המורה
בבוכים אשר השאיר בידנו השר הגדול החכם הכולל הקורני
האלהי והטבעי רבנו משה בן מימון ז"ל , המלא על כל
בדותיו דברי מחקר-בין ונחיות נשגבות צבוא ונברואים , וכל
יודעיו יעידו ויגידו כי אין על עפר משלו בניהור ספרי הקודש ,
ובדעות הרמות האלוהיות ובלמודים נפלאים נחמתי הנפש
והתפעלוּתיה , אשר כלם כאחד יאיר עינינו נחמה ודעת
וידריכנו על מעול האמת והדרך הן בחובת הלצנות והן בחובת
האיברים , ובמאות שבין המקום לאדם ובין אדם לרעהו ,
ואשרי אנוש אשר שאב ממעין העבור הזה בימי נעוריו , עד
זקנה ועד שיבה לא יעובה מלהורות לו דרך ישר ומואל
ממדבר המנוכות , כאשר ספרו לנו חכמים רבים אשר היה
להם הספר הזה ליסוד ואבן פנת כל ידיעתם , (וראו נא את
דברי חכם דורנו נר ישראל הכבוי נערס עתו הרב ר' משה
בן מנחם ז"ל בתולדתו אשר יאזה מחמת ידי זה ימים לא
כבדים) וספורות מהללי דבר נודע ומפורסם כזה אך למותר •

חכם להיות שחברו החכם ז"ל לאחד מבחירי תלמידיו (כמבואר
בהתחלת הספר) אשר ידע בו כי כבר הורגל מנעוריו בדרך
החקר ולו החכמות השמוניות אשר יוצעו ערס הלמוד
בעיניים האלה / ואינו צריך כל כך להרחבת הביאור / כי
די לו ולאנשי מדע אשר בגילו לרדת עד עומק הענין / בחר
מאד מאד בתכלית הקצור / ונוסף לזה שה' כתוב בלשון ערני
ונעתק לל"ק ע"י חכמים אחרונים ונשארו בו מקומות קשי
ההבנה מבלי עיון רב לעמוד על בריש / הי' כדברי הספר
החתום בעיני רבים מחושקי החכמה / ה'תם בלאו לעיון בו
במאמץ העיניים קשים ונסתרים מאד בקצור הלשון / וה'תם
עברו על דבריו במרוצה / בהתעייף עיניהם בו מבלי שום לב
לחקור אחרי עומק מחשבותיו / ויאמרו בלבם ידענוהו מאזנו
את משפטיו / ויהפך עליהם לרועץ • וגם הפירושים הנלצים
על ידו אף שחשובים ויקרים המה / עכ"ז לא יועילו אל התכלית /
כי במקומות האריכו את הענין והביאו בו דברים זרים אשר
לא יעזרכו אל בוק הענין / ובמקומות אחרות קצרו את
דבריהם / והשמיטו את הביאור במקום שהקורא צריך להם •
ומתוך כך לא הגיע הספר היקר הזה עד הנה לתכלית הנדרר
וקלות ההבנה למען היות יד כל כוסף אליו משתמש בו בלי
עמל ויגיעה / וכמעט נמצא אחד בעיר ושנים במשפחה אשר
למדו את הספר הנחמד הזה כראוי • והנה בעת אנה ה' לידי
שני פירושים נחמדים על הספר הזה / הא' הוא פירש החכם
הפילוסוף הטוע בשערים ר' משה גורבוני ז"ל והוא נכתיב
יד יסן נוסן משנת חמשת אלפים קכ"ב אשר נמצא בעקד ספרי
הנגיד ר' שמואל אפנהיים ז"ל בזוין ועסה הוא בידי הסורגי
הרבני המופלג מוה"ר ישראל אהנשטיין נ"י דיין דק"ק
גלובא ויושב פה בנית המדרש של הנגיד המפורסם ר' דניאל
יפה נ"י / והשני נקרא גבעת המורה מחברו לא הודיע את שמו /
אמנם נראה בו כי הוא מאיש חרוץ ונקי בכל חדרי הפלסופיא
כאשר יראה הקורא בדוגמתו / ובדעתי להדפיס את ספר המורה
עם שני הפירושים האלה בדפוס חברת הנוף גערים אשר על
משמרתה אנכי עומד פה / על נייר טוב (אין קווארטא) /
דהיינו פנים דמיונה יבא בלוחות מרובעות יפות / ומשתי
עצרו

עבריו יבוא
עבר מזה
(פירוש)
החתימות
ורדומה
פרק ע"ג

הרקה

דע

שיש

מסר

משת

בשול

העמוד

ודיו

כפי

אשר

לחש

בשיל

שה

עבריו יבואו שני הפירושים הנזכרים עבר מזה וגביעת המורה
עבר מזה באותיות רש"י, כאשר יראה הכוסף לקחתו בדוגמת
(פארמאט) / או (פראשפיקטוס) אשר ביד מאשפי
החתימות בכל עיר ועיר הנקונים בשמותם בסוף הדף הזה *
ולדונמיה אליג הנה פירוט איוה הקדמות אשר הקדים המורה
פרק ע"ג מחלק הראשון *

פנים המורה

חלק א פרק עג

ההקדמות המוללות אשר חצוים המדברים וכו' *

גביעת המורה

דע אתה המעיין, כי הרב המחבר ז"ל להיותו במשך
אחרי דיעות הפלסופים המשאיים [דיא פערפאמט]
מישי פילאזאפין] ר"ל ארסטו והנפשיים אחריו, הוא
משליך דיעות המדברים בכלל אחרי גויו, ולזה הוא
משתדל להציע הנה הקדמותיהם ודעותיהם, באופן שיהיה
בסודם מראה בעליל לעין כל מעיין, ואולם אחר העיון
העמוק, והשקידה הרבה, בדרכי הפלסופים האחרונים
ודעותיהם, מצאתי היות הקדמות המדברים, ודעותיהם,
כפי מה שהציעם הרב המחבר הנה, מהם אמתייות בחלט,
אשר שיתבארו בסופם, (עם היותם צריכים שגוי מה
להשלמתם) ומהם לפחות אמתייות בכחיה מה, ומהם ג"כ
בטלים וכמו שית' והנני מבאר תחלה כל הקדמה כפי מה
שהציעה הרב המחבר ז"ל, ואחר כך אעיר עליה כפי
קוצר השנהי *

ההקדמה

מזב 162

(רמד)

פנים המורה

ההקדמה הראשונה ענינה שהם חשבו , שהעולם

בכללו , ר"ל כל גשם שבו , הוא

מחובר מחלקים קטנים מאד , לא יקבלו החלוקה לרקותם

ולא לחלק הא' מהם כמוות כלל וכשיתקבצו קצתם אל קצתם ,

יהיה המקובץ בעל כמוות , והוא אז גשם , ואלו חובר מהם

שני חלקים יהיה כל חלק אז גשם ויהיו שני גשמים כמאמר

קצתם , וכל החלקים ההם רומים שווים , אין חלוק בהם בשום

פנים , ואמרו שא"א שימצא גשם בשום פנים , אלא מורכב

מאלה החלקים השווים הרכבה שכנות , עד שההווה אצלם

הוא הקבוצ , וההפסד הוא הפרוד , ולא יקראוהו הפסד ,

אבל יאמרו ההווה הוא קבוצ ופרוד ותנועה ונוח , ויאמרו

כי אלה החלקים אינם נמצאים מאז , כמו שהיה חושב

אפיקורוס וזולתו מן המאמינים בהלק שאינו מתחלק , אבל

יאמרו שהשם ית' יברא אלו העצמים , והם ג"כ אפשר העדרם

והנני אשמיך דיעות , בהעדר העצם

ההקדמה

נורבוני

ההקדמה הא' כל גשם שבו מחובר מחלקים קטנים לא

יקבלו החלוקה לרקותם , ולא לחלק אחד

מהם כמוות כלל , נבר ידעת כי הכמה המתדבק מתחלק לאין

סוף כפי דעת הפלסופים , ואין הרגון בזה שחלק מן האש

דרך משל יחלק לאין סוף והוא אש , כי זה נמנע כי שיעור

מוגבל יש לגשם הטבעי נגדול וקוטן כשיעבור הנגדול ההוא

בעד הנורה כי לא מתיחס לנושא , אבל נראה בו שנקח

השיעור מופשט מן הנורה , וג"כ אין רגון בחלוקה לאין סוף

שחלקו נמנע אצל במחשבה , ולזה התנה אחרי אמרו

לא יקבלו החלוקה לרקותם ובאר ואמר לא לחלק אחד

מהם

מהם כמוה כלל , שלא תחשוב הרגון צאמרו שלא יקבלו
החלוקה לדקותם כמה שהם בעלי נורה שבעית או חלוק ביד ,
אבל הם בעצמם מטבע מתדבק , ולזה הוסיף ואמר צמוחלט
ולא לחלק האחד מהם כמוה , ודע זה . וכל החלקים הם
דומים שוים אין חלוק בה בשום פנים , יראה שהם דומים
צמונה ובאיד שווים נכמה אין הדל צניהם צדס פנים לא
צעס ולא זולתה לא הרכבת שכונה והיא הפנישה ולא הרכבת
מוגית כי אין להם חלקיות עד יתמוזו צפנישת קצתם ויתגדלו
ותנוח בהם נורה אחת כמשפט המזג .

גבעת המורה

לא יקבלו החלוקה לדקותם , ולא לחלק הא' כמוה כלל .
ידוע הוא , כי שני מיני כמה הם . המין הא' הוא כמה
מתפשט חזוני (עקטעניווע גרעטי) והוא כמה מיוחס אל
עצם בעל חלקים , זה חוץ לזה , יהיו החלקים דומים כעין
חלקי הקו השטח , והגוף ההנדסי , או בלתי דומים , כעין
חלקי המורכב או הגשם הנמצא בפעל . עד"מ הצינאנר
בבחינת היותו גוף הנדסי , הוא בעל חלקים דומים , ואולם
בבחינת היותו ג"כ גשם נמצא בפעל , הוא בעל חלקים בלתי
דומים , ר"ל הנפרדת והכסף חי אשר מהם הורכב כמבואר
לבעלי הכימי"אה , ולזה הוא ג"כ אפשר שיחלק בפעל בשני
הפנים , ר"ל לחלקים דומים , והוא אם נחלק הצינאנר
לחתיכות קטנות באופן שכל חלק מהם יהי' דומה לזולתו וכן
לכללו , ר"ל שיאמר צינאנר כמו שהי' . או לחלקים בלתי
דומים , והוא כאשר נתיר הרכבתו ע"י הרכבה חדשה , אם
נחבר אותם עם איזה גשם היותר מוכן בעצמו אל ההרכבה עם
א' מחלקי הצינאנר היסודיים , מהכנת זולתו מהחלקים אל
ההרכבה הנוכח , כמו שיעשו בעלי הכימי"אה , שיערבנו
הצינאנר עם החמוץ המלחי (זאלץ ויירע) ובאמצעות חוס
האש , יתפרד הכסף חי מהנפרית , וישנו להתחבר עם החמוץ
המלחי הנוכח , וישאר הנפרית לבדו כמו שהיה קודם הרכבתו
עם הכסף חי . וכדומה לזה . ואולם הקו , השטח , והגוף
ההנדסי

שהעולם
שבו , הוא
קת לדקותם
הוא אל קצתם
אלו חובר מהם
שנים במאמר
זק בהם בשם
אילא מורכב
החיות אצולם
והוא הפסד ,
ויאמר
שחית חושב
הקו אבל
שם העדרת
הדקמה
ים קטנים לא
א להק אחד
מחלק לזין
לק מן האש
ע כי שיעור
גבול הוא
זה בו שנקח
ה לזין סוף
אחרי אותו
לחלק אחד
מהם

ההגדים" עם היות שא"א שיחלקו בפעל (בנחית היותם מופשטים מהחומר) עכ"ז הם מקבלים החלוקה , ר"ל שאפשר שגנייר בדעתו חלק מונח מקו כ"ו , מונח .

והמין הב' . הוא כמה מתפשט פנימי (אינטנזיווע גרעטי) והוא המיוחס אל הכחות והפעולות שאינם בעלי חלקים הנמצאים בפעל זה חוץ לזה , אבל בעלי מדריגות מתחלפות , משוערות בשכל לבד , כגון התנועה עד"מ , הוא בעלת מדריגות מתחלפות , ועם היות שאפשר שהיה תנועה א' גדולה שווה לקבוצ איוה מכפר תנועות קטנות , והם חלקי התנועה הגדולה בנחיתה זו , עכ"ז אין התנועות הקטנות הנזכרות זו חוץ לזו בתנועה הגדולה , וא"א גם כן שיתפרדו ממנה . וכ"כ חוס המים הוא בעל כמות , מלד היות השכל משער אפשרות חוס יותר גדול , או יותר פחות ממנו , אבל עכ"ז א"א שנחלק מדריגת החוס הנמצא בפעל , למדריגות פחותות באופן שהיו ב"כ נמצאות בפעל זו חוץ לזו , וכן א"א שרכיב ממדריגות הפחותות הנמצאות בפעל מדריגה השוה לקבוצ , באופן שהיו ב"כ נמצאות בפעל . כי אם נשפוך מים בעלי מדריגה א' מהחוס , אל מים אחרים ב"כ בעלי מדריגה הנזכרת , לא יסובו נעבור זה בעלי ב' מדריגות , אבל ישארו בעלי מדריגה א' כמו שהיו ושעם היות שיתוסף כמות המים , עכ"ז לא תתוסף כמות החוס , וכן בכל כיוולא בזה . והנה חשנו המדברי שהעלמים הפרדיים הנזכרים , לא קבלו החלוקה לדקוהם , ר"ל שאינם בעלי כמה מהמין הא' , ולא לחלק הא' ביהם כמות כלל , ר"ל שאינם ב"כ בעלי כמה מהמין הב' . וכל החלקים ההם דומים שווים . הדומה ואמר על ההשתקפות באיכות מה , והשווה על ההשתקפות בכמות , עד"מ השמש דומה אל האש , מלד איכות החוס המשותפת לשניהם , משקל ליטרא עופרת הוא שווה למשקל ליטרא זהב , מלד ההשתקפות נכמות . ואולם היות העלמים הפרדיים שווים זה לזה , אין הכוונה היותם בעלי כמות א' משותפת לכלם , אבל דעתם בזה היות כלם משוללי הכמות , ולזה לא יפול בהם הפחות והיתר . וכן הם דומים זה לזה , לא מלד היותם

היותם בעלי איכות משותפות לכלם / אבל לסיחוס מזד עצמם
(מוולת האיכות או המקרים אשר יבדלו תמיד וכמו שיבא)
משוללי האיכות / כי לדעתם אין שום איכות עלמית ר"ל
מתחייבת מעצם הדבר וטעמו אבל כל עולם אפשר אלס שיזויר
עם האיכות הנזכרת או וולתה ולזה תהיה האיכות צנחית העלם
מקרים / אלא מורכב כואלה החלקים השווים הרכבה שכנות /
ר"ל שא"א שתהיה ההרכבה מוגיית / כעין הרכבה הלינאנר
שזכרתי / מפני שזה בלתי אפשר אם לא שגניח החלקים
היסודיים בלתי דומים וזה מתנגד להנחתם / אבל יאמרו
ההווה היא קבוצ ופרוד כו' / ר"ל שכל פרוד או הפסד צערך
אל דבר א' / הוא הויה צערך אל וולתו / וכמשל הלינאנר
שזכרתי שאחרי שיתפרד הכסף חי מהעופרת / ושיכבד עייז
הלינאנר / ישוב להתחבר עם החמץ המלחי / ויתאווה מזה
הנשם הנקרא מערק"וריוס סובלימ"אטום / וכל כיונא כזה /

הערה דע כי צחרי הפלסופים האחרונים / ונראשם האדון
לייב"ניץ / החזיקו בעקר ההקדמה הראשונה הנז' /
עם היות שזינו זה קלם / והוא אחרי היות כל נמצא מוחש /
מורכב / וא"א שיזויר מורכב / מוולת הנחת מציאות פשוטים
אשר מהם הורכב / אז שיזויר דבר מתחלק מוולת הנחת מציאות
החלקים / אליהם תניע החלוקה / הנה לזה בהכרח שגניח
מציאות עצמים פשוטים / הנלקי מקבלים החלוקה כפעל /
אשר מהם יתהוה / ואליהם ישוב כל מורכב מקבל החלוקה /
ואולם ההבדל שבין דיעות המדברים הקדמונים והפלסופים
האחרונים הנזכרים ציור מציאות העצמים הפשוטים הנזכרו' /
הוא זה / הראשונים דמו אותם משוללי האיכות והכמה / כמו
שכת' מדברי הרב המחבר ז"ל / לא כן האחרונים הנזכרים /
מפני היות עולם מופשט מהאיכות והכמה / בלתי מזויר אל
השכל / והוא נושא הגיוני לבד (אין לאניס סוביעבקט)
ומכ"ש שא"א שיתהוה שום מורכב מעצמים כאלה / כי חבור
הדומים אינו הרכבה / ר"ל שלא יתחדש מזה שיש דבר כי
אם תחבר מים עם מים / ישאר המקובץ מהם מים כשהיו /
ולזה הוא בהכרח שניחם אל העצמים הפשוטים הנזכר /
איכות

(רמח)

איכות וכמות מה • ואולם מה הוא ענין האיכות והכמות אשר
נייחס אליהם ? הנה באר האדון ליינץ הנו' / היות האיכות
הנוכר / כח א' מצייר (אייני פארשטעלונגס קראפט)
המיוחס לכ"א מהעצמים הנוכרים • והכמות היא מדריגת הכח
הנוכר והוא להיות גדר העולם הוא קבוצ ענפים נקשרים זה
בזה / וא"א שגיייר קשור דברים נמצאים בפעל / אם לא
שגייח אותם פועלים זה בזה / ולזה יאמר החכם הנוכר שכ"א
מעצמי העולם הפשוטים / פועל בכל העצמים וולתו / וכ"כ
כל א' ממה שולתו פועל בו / ולהיות שבהכרח שימצא איזה
יחס וערך בין הכח הפועל / והפעולה המתחייבת ממנו /
באופן שהמציג איכות הפעולה / מציג ב"כ איכות מה מהפועל /
הנה לזה יהיה מקבל הפעולה בבחינת מה / מצייר בעצמו
כח הפועל / וכ"א מהעצמים הפשוטים הנוכרי' / להיותו מקבל
פעולת כ"א מהעצמים הנמצאים וולתו / מצייר בהכרח כל
העצמים וולתו / ר"ל העולם בכללו / ואולם יבדלו זה מזה
במדריגת הציור ר"ל לא מזד הנשוא המשותף לכלם ר"ל העולם
בכללו / אבל מזד כח המושא / והוא להיות כח ב"א מהם בעל
תכלית / הנה לזה א"א שיצייר כל מה שולתו במדריגה א'
מהנרדף אבל יצייר איזה דברים ביותר שלימות מולתם / מפני
היות היחס והערך אשר בינו ובינם / יותר מהיחס והערך
אשר בינו ובין מה שולתם / לפי מזכו בעולם • מבואר מזה
שעם היות נשוא הציור (אביעקט דער פארשטעלונג) משותף
לכלם / ר"ל העולם בכללו / עכ"ז יהיה ציור העולם בכל א'
מהם משונה מציור וולתו / כמו שישתנו ציורי עיר א' בעצמה
לפי השתנות מזב נקודת ראות (גייכטש פונקט) המצייר •
העצמים הפשוטים הנוכר א"א שיהיו מושגים בחוש / מפני
היות השגת החוש מעורבנת מהשגת קבוצ פעולותיהם זה
בזה / ואולם ענף כ"א מהם / והפעולה אשר תתחייב ממנו
לבד / א"א שישגב כ"א בשכל • מבואר מזה היות השגת החוש
קצתו שלימות / נמשך אחר השגת השכל / וקצתו חסרון / נמשך
אחר העדר ההשגה הנוכרת / ר"ל אחר היותו כח מובנל /
והדברים עמוקים / כבר הארכתי בזה במקום אחר אבל במה
שזכרתי די לבאר ההקדמה הראשונה •

ההקדמה

פנים המורה

ההקדמה השנית • המאמר ברקות • קדמוני המדברים
 שהיו עקר חכמת המדברים כואמינים
 נ"כ שהרקות נמצא • והוא רוחק א' או רחקים • אין בהם
 דבר כלל • לא רקים מכל גוף • נעדר מהם כל עצם • וזאת
 ההקדמה היא הכרחית להם • להתאמנם ההקדמה הראשונה •
 וזה שאם יהיה העולם מלא מן החלקים ההם • איך יתנועע
 המתנועע • ואי אפשר התקבץ החלקים ההם ופירוחם אלא
 בהתנועתם • הנה בהכרח יצטרכו לקיים הרקות • עד שיוכלו
 החלקים ההם להתקבץ ולהתפרד ויתכן תנועת המתנועע
 ברקות שהוא אשר אין גשם בו • ולא עצם מהעצמים ההם •
 ההקדמה

נורבוני

ההקדמה הב' וכו' • השרשים ר"ל המדברים המאמינים
 שהעצמים הפרידים הם שרשי הגשמים
 יאמינו נ"כ ריקות נמצא והוא רוחק אחד או רחקים אין דבר
 בהם כלל אלא ריקים מכל גוף נעדרים לכל עצם • ההכפל
 בלשון לא יעשה בלמוד המופתי • ודברי החכם מסובלים בזה
 ומוזכיר מאמת הריקות וביאורו יען תבין דבריו ואומר • דע
 כי הריקות הוא רוחק נבדל אין בו גשם כלל • יראה בזה
 שהוא רוחק אפשר שיוגחו בו שלשה שלוחים נכרתים על זוויות
 נכבות • ולמה שבי' זה הרוחק כבר יאמר על הרוחק אשר
 אפשר שיקבלו גשם חמרי ובי' הרוחק אשר יבי' הריקות הוא
 רוחק מלד עומד בעצמו רק מנושא לא יקבלו חומר ולא ינשא
 בו שמונו בו הדל יבדילו ממנו • ואמרנו נבדל ר"ל שהוא נבדל
 קים אינו נשוא בעצם על דל נשיאות המקרים והתכונות •
 עוד הוספנו בו הדל אחרון ואמרנו בו גשם כלל • ר"ל על
 שיה' מקום לגשם • אבל הוא ריקות בפועל • כי דעת קצת
 מאמיני

והמדות אשר
 היות האמת
 גם קדמוני
 מדברים הנח
 נקשרים זה
 לזה • אם לא
 הנגר שבי' א'
 וזלכו • וכי
 ח שאל איה
 יצית ממנו •
 מה מהפועל
 מלייר בעצמו
 היותו מקבל
 נהנה כל
 דל זה מה
 ר"ל העולם
 מהם בעל
 מדברים ח'
 קם • מפני
 יחס והערך
 מנחה מה
 (וגו) משחק
 עולם נל א'
 ר ח' בעצמה
 (המלייר י
 • מפני
 לוחים זה
 קייב ממנו
 שבת החוש
 רון • נמשך
 ח מובל •
 אכל נזה

מאמיני הדיקות שהוא נמצא בזה / ושלל ימנע מהיותו מקום
לנשט עד לא יהי' נמצא בפועל והוא שקר * כי ישובו שתי אמות
אמה אחת וממנע הכנס גשם בנשט אינו לא מפני הכנס הרחקים
ברחקים ואין יהי' הרחק הוא המקום * ולכן אין המקום אלא
התכלית המקיף השווה הנבדל * וכמו כן מאמיני הרקות
נחלקות לשתי כתות / מהם שאמרו שהוא מעורב בגשמים
ומסתבך בהם וממנע גם בפעל * ומהם שאמרו שהוא בלתי
בגשמים כאלו תאמר בנקבים הספוגיים ואין שם גשם יהי' מקום
הריקות / ואלו הוא חוץ כל העולם מקיף בו * ואחר שהתבאר
זה אמר / כי הרב כלל כל זה בטאמר כי השרשיים ג"כ יאמינו
בו / יראה באמרו רוחק או רחוקים שיכלול המסובבים והבלתי
מסובבים אבל נבדל בלתי מקומם / ור"ל ברוחק הרוחק המוגשט
והוא שאפשר שיוגחו בו שלשה שלוחים נכרחים על זוויות נגזרות *
ואמרו אין בו דבר כלל / יראה אבל הוא ריקות בפועל מסובך
או בלתי מסובך כאלו תאמר האויר כי ממנו נודע הרקות במחשבת
מאמיניו / והשרשיים לא יאמינו בריקות נעבור קנועת העלמיים
הפרדיים * והנה לפי המונח העלם הפרדי לא הספיק לו
הריקות הבלתי מסובך ושהי' רק מבשט אבל רק מעשם * ולכן
פירש ואומר ראוני באמרי אין בודבר כלל / כי הם רקים ביכל
גוף נעדרים לכל עצם ר"ל שהוא רק מכל גשם ואפילו העלם
הפרדי * אחר אשר מהרבה מהם יורכז הנוף ואמר שהוא נעדר
ממנו ואם אינו בעל רוחק אבל בלתי מקבל החלוק * ודברי
האלהי על תכלית הקאור והביאור כמנסנו * וזה שאם יהי'
העולם מלא מן החלקים ההם איך יתנועע המתנועע ואין שם
פנוי / ולא יזויר הכנס גשמים קצתם בקצתם / ר"ל ההתדבק
בשווי כאלו תאמר הכנס גשם אחר בגשם אמה עלמות האחד
תוך האחר / כל חלקיו בכל חלקיו / כאלו היה מעה אחר
בולע מטות החרטומים נשאר על עניו ושיעורו * ואי אפשר
התקבץ החלקים ההם ופרודם אלא מתנועתם / הנה בהכרח
ינטרו לקיים הריקות עד שיוכלו בו / מה שלא נעטרך אנחנו
הבלתי מאמינים בהקדמה הראשונה כי אנחנו הבלתי מאמינים
בעלמיים הפרדיים נאמר שהגשמים מעצב המתדבק ושהם
יקבלו הגדול והקטן והספוגיות והמקטיות ויריקו מקומותיהם

זה לזה • על כן נשתלך אצל האור דרך משל חלקי האור
הספונים יתקשו ויוקטנו רחקים ויעשו מקום אל האבן
הנשלכת המוקפת בקיבוץ האור המחדש בעבור האבן זו
ותעבור האבן מבלי ריקות ומבלי הכנס האבן בעלמות האור
ואמתתו כי אם בקבוצו מה שאינו אפשר כן כפי אמונת העלמיים
הפרדיים כי הם לא יקבלו המקשיות והספוגיות והגדול והקטון /
ודע זה והזניהו כי ראיתי רבים מתפלספים אשר יא שמעם
כל הארץ היו נאלמים בשמעם קושייתי זאת על כן הארכתי
עיניך בה •

נבעת המורה

זאת ההקדמה מבוארת מעולה • ואולם מה שאעיר עליו הוא
זה • שזאת ההקדמה אמיתית נבחינה א' / ובלתי
אמיתית נבחינה אחרת / ר"ל שנבחינת חכמת הטבע (אין
פיוטן בטראג'ט) היא אמיתית / ואולם נבחינת מה שאחר
הטבע / היא בלתי אמיתית והוא שאם נשים הרקות נבחינת
השגת החושים / יהיה גדרו מרחק מוגבל ממושגי החושים בלתי
מושג אל החושים מזד עלמו / ונבחינה זו נלערך בהכרח
שגניח מליאותו / אם מזד השגת מליאות הטבעה / הבלתי
אפשרית מוולת הנחת הרקות / כמבואר בדברי הרב ז"ל /
ואם מזד הכסיון / והוא שאם נמלא קנה זכוכית שארכה יתר
על ז"ב אלצעות (לאו) מים / ונהפוך אותה על פיה / נראה
שיצאו ממנה המים הממלאים מקום כנדי השעור היתר הנו' /
ואולם יתר המים ישארו תלויים ועומדים בקנה הנוכח / והסנה
זו איננה יראת הריקות כמו שחשבו הפלסופים הקדומים
לזמן הרב ז"ל / כי נהפוך הוא ר"ל שיליאות השעור העודף
מהמים מחייב בהכרח מליאות הריקות בין תושבת הקנה /
והמים הנשארים בה / אבל המים הנשארים תלויים ועומדים
בקנה לסבת דחיקת האור על פי הקנה ששעור גובהו הוא
צדדי ז"ב אלצעות כמו שאבדו חכמי הטבע האחרונים • מבואר
מזה כי נבחינת חכמת הטבע / הריקות מחוייב • ואולם
נבחינת מה שאחר הטבע יהיה גדר הריקות • מרחק או
מקום

מקום מופשט מהדברים הנמלאים א' תו / ובוו הבחינה תהיה
מליאות הריקות נמנעת כי המרחק או המקום איננו וולתי יחס
וסדר מושג בין הדברים הנמלאים זה חוץ לזה • ולפיכך היחס
והסדר / דרך השגת השכל לבד לא דבר נמלא בפעל חוץ לשכל /
(איני ארט ריא דינגע פאר לוטעצוין) / הנה לזה תהיה
מליאות יחוס וסדר מופשט ממליאות הדברים אשר בהם יושג
היחס והסדר הנוכח / מאמר סותר עצמו / ונמה שבארתי יפלו
נ"כ הספיקות אשר העיר הרב על הדעת הנוכחת בסוף ההקדמה
הנ"ל • כי תחבולות הגרת המים (הידראוליק) יעלו אפילו
אחר הנחת מליאות הריקות / כי כמו שזכרתי סבות הפעולות
הנוכחות איננה יראת הריקות כמו שחשבו הקדמונים / אבל
נוגד במים עצמם או דחיקת האויר עליהם / כמבואר למי
שהתבונן בחכמת הטבע החדשה / וכ"כ לא יתחייב מההקדמה
הא' שיהי' אלכסון המרובע שווה ללעגו ושיתבטלו בעבור זה
סבולות הקוים והשטחים / כל אלה מתחייב למי שמאמין היות
המרחק אף המקום / דבר נמלא בפעל חוץ לשכל / אבל כפי
מה שבארתי אין הדבר כן / ר"ל שהמרחק או המקום הוא
איור שכלי לבד ר"ל דרך השגת השכל הדברים הנמלאים חוזה
לו / וכן הוא בכל משיגי המקום (אולי בשטיוונגן דעם
רויאט) ר"ל דרכי הגבלתו לתמונות שונות / כל אלה הם
בלתי נמלאים כלל בעצמים הפרדיים חוץ לשכל / אבל בשכל
לבד • כי אלו הי' באפשר שגשיג העצמים הפרדיים הנוכח על
אמתתם ופעולותיהם זה בזה / לא היינו משיגים או וולתי
איכותם העצמיים ופעולותיהם זה בזה / לא שהיינו משיגים
אותם בעלי מרחק או מקום / לפי היות המרחק והמקום
דרך השגת השכל המוגבל נמשך אחר החסרון / לא שיהיה
דבר מושג חוץ לשכל •

פנים המורה

ההקדמה העשירית כו' • היצרה דע אתה האיש
המועיין בזה המאמר / שאם אתה ידעת הנפש
ונחותיה / והתאמרת לך בה כל דבר מהם לפי אמתת
מציאותו

מציאותו , הנה תדע כי הרמיון נמצא לרוב בעלי היים ,
אמנם בעלי היים השלימים ר"ל אשר להם לב , מציאות
הרמיון להם מבוואר , ושהאדם לא הוברל ברמיון , ואין פעל
הרמיון , פעל השכל , אבל הפכו , וזה כי השכל יפרק
המורכבות , ויבדיל חלקיהם ויפשיטם , ויצוירם באמתהם
וכסבותם , וישיג מן הדבר הא עניינים רבים מאד שביניהם
הפרש אצל השכל , כהפרש שני אישים מכני אדם אצל
הרמיון במציאות . ובשכל יברל הענין הכללי מן האישי ,
ולא יתאמת מופת מן המופתים אלא בכללי . ובשכל יודע
הנשוא העצמי מן המקרי , ואין לרמיון פעל דבר מאלה
הפעולות , שהרמיון לא ישיג אלא האישי המורכב בכללו
לפי מה ששינוהו החושים , או ירכיב הדברים המפורדים
במציאות קצתם על קצתם , ויעשה מהכל גשם או כח בגשם ,
כמו שידמה המדמה , איש אדם , וראשו ראש סוס , ולו
כנפים , וכיוצא בזה , וזהו הנקרא הדבריו והשקר , שלא ישווה
לו נמצא כלל . ולא יוכל הרמיון , בשום פנים להשיג הדבר
הכללי , להמלט בהשגתו מן החמץ , ואפי' הפשיט צורה
א' בתכלית ההפשט , ולכן אין בחינה ברמיון . ושמוע מזה
שהועילנו ההכמות הלמודיות , ומה טוב גדול מה שלקחנו
מהם מופת מן ההקדמות . דע כי יש דברים כשיבחנו
האדם כרמיונו , לא יצוירם כלל , אבל ימצא המנע דמיונם
כהמנע התקבץ שני הפכים , ואח"כ יתאמת במופת מציאות
הדבר ההוא הנמנע לרמוות , והוציאותו המציאות . וזה שאם
תרמה כדור גדול איזה שעור שתדע , ואפילו דמית אורו-
כשעור כדור הגלגול המקוף , ואח"כ תרמה בו קוטר יעבור
על נקודת מרכזו , ואח"כ תרמה שני אנשים עומדים על שתי
קצוות הקוטר , עד שתהיה הנחת רגליהם על ישרון הקוטר ,
וישוב הקוטר , והרגלים בקו אחד ישר , לא ימלט מהיות

(רנ"ד)

הקוטר נכחי לאופק או בלתי נכחי , ואם היה נכחי , יפלו
שניהם יחד , ואם היה בלתי נכחי , יפול האחר מזהם ,
והוא התחתון ויעמוד האחר , כן ישיג הרמיון , וכבר התבאר
במופת שהארץ כדורית , ושמונה מיושגת על שתי קצוות
הקוטר , וכל איש משכונני שתי קצוות , ראשו אל השמים
ורגליו לצד רגלי האחר שהוא בראש הקוטר האחר , וא"א
נפילת אחד מהם כלל ולא יצוייר , מפני שאין אחד מהם
למעלה ואחד למטה , אבל כל אחד מהם אחד למעלה
ולמטה בהצטרף אל האחר , וכן התבאר במופת במאמר הב'
מספר החרוטים , יציאת שני קוים יהיה ביניהם בתחלת
יציאתם רוחק אחד , וכל אשר ירחקי יסתר הרוחק ההוא ,
וקרב אחד מהם אל האחר , ולא יתכן הפגשם לעולם ,
ואפי' יצאו לבלתי תכלית , א"עפ שכל אשר ירחקי יתקרב
וזה לא יתכן שירומה , ולא שיפול בשכנת הרמיון כלל .
ושני הקוים ההם , האחד מהם ישר והאחר מעוקם כמו
שהתבאר שם , הנה כבר התבאר בו .

נורבוני

כל זה אמרו שהוא עובר אלל השכל כי אין שם רחקים מוגבלים
מיוחדים לזורות מיוחדות וזה בטכלים הגנות , שני
אנשים עומדים על שני קצות הקוטר והם אשר בטכליות
האקלומים ומה שאמר מספר החרוטים הוא בטכל מופתי ולא
בחומו דרוב ההתחלות השמוריות בחלוק הקו לחצאים והנהודה
הכלית מתחלקת , והואלת הקו אל בלתי תכלית ואם הראון בו
איה שיעור סירטה , וירטה בראוי המחויב , ועעס ההעברה
הואלת יש דברים תשמעם במקומות מזה המאמר כי הוא ישתמש
בזה בענין המדוש גם כי הפלאות יעצירם תחת השגת ההעברה
ויניאם נמשורת הנרית בשונו לאיתנו לחנאו הראשון .
כבר

נבעת המורה

כבר נארו הפלסופים האחרונים / היות נפש האדם עש
 אחד פשוט / בעל כחות מתחלפות / וכבר בארתי
 אני במזכור מיוחד (במהרה יאל לאורה אס יגזור הכורא בחיים)
 היות הכחות הנזכרות מתחלפות לפי הנראה לבד / אבל באמת
 ישנו כלם לכח אחד / הפועל בדרכים מתחלפים / ובמדריגות
 שונות מהשלימות . ולהבנת דברי הרב המחנך ז"ל / ראיתי
 לבאר הנה גדר היות מהכחות הראשיות / או דרכי הפעולות
 הנזכרות ומהותם .

הכח הראשון . הוא כח ההרגשה (עאפֿיטראָגט
 פֿר אַעגין) / והוא הכח אשר בו תשיב
 הנפש פעולות הדברים הנמצאים חוץ לה / בעצמה .
 כגון המראים והקולות / החוש והקור / הרך והקשה /
 המרחוק והקר / וכיוצא בזה / כי כבר נתבאר בחכמת הטבע
 שהמראה עד"מ לזון השלב / איננו איכות א' נמצאת בשלב
 עצמו חוץ לנפש אבל הוא מעמד אחד נפשי / מתחדש ע"י
 פעולת השלב באיכות אחד מיוחדת בו / (תכונת חלקיו
 היסודיים ערכם וסדרם וע"ז) בכלי החוש . כי הנמצא חוץ
 לנפש הוא השלב / ר"ל גשם מורכב מחלקים יסודיים מיוחדים /
 על ערך וסדר / הנעלמים מאתנו בהחלט . ואולם כאשר
 יפלו עליו נאצי האור / וממנו יחזרו כפי טבעם אל עין הרואה
 יחדשו ע"ז תנועה מיוחדת (מפני היות הנזולות החזורות
 מהשלב גם כן מיוחדות ר"ל הפעולות מראה הלזון לבד)
 בעצמי העין (גייכטש גערפֿין) ומה יתחדש בנפש המעמד
 המיוחד הנזכר ר"ל הרגש הלזון / וכ"כ הוא בענין החוש
 עד"מ / הנמצא ממנו חוץ לנפש / הוא האש ר"ל גשם מורכב
 מחלקים בעלי תנועה מיוחדת / וכאשר תתפשט התנועה
 ההיא בעצמי המושג (דיאָ גֶפֿיהאָט גערפֿין) יתחדש מזה בנפש
 הרגש החוש / לא שייה החוש איכות אחת באש חוץ לנפש
 כמו שיחשבו ההמון / וזה מבואר מאד בנסיון ב"כ / והוא
 שאם תחמם ידך האחת / ותקרר השנית / ותשיש שניהם בא'
 במים

במים פושרים / מיד תרגיש חוס בידך הקרה / וקור בידך
 החמה / עם היות המים אחדים בעצמם / וזה היה בלתי
 אפשר אלו היו החום והקור איכות נמצאות במים עצמם חוץ
 לנפש / אבל באמת אין הענין כן / ר"ל שאין המים בעצמם /
 לא חמים ולא קרים / אבל הם במדרגה מהתנועה / מתחלפת
 למדרגת תנועת כ"א מהידים / ר"ל שנבחינת התנועה הנמצאת
 בידך הפונה / הם מאחרי התנועה / ואולם בבחינת התנועה
 הנמצאת בידך הקרה הם ממחרי התנועה / ולזה הוא מההכרח
 שיבעלו חלק מה מהתנועה הראשונה / ותשוב היד קרה /
 ושיסופו על תנועת האחרונה / ותשוב חמה • וכן בכל כיוול
 בזה • ואולם הרגשת פעולת הדברים החלונים / א"ל שתשאר
 יתר על זמן משך הפעולות הנזכר • ר"ל שהשבות החושים
 יערכו תמיד לגשם נמצא בפעל חוץ לנפש הפועל בכלי
 החושים / ועם היות שכבר הוא אפשר שיהיו לנו השבות
 חושית מולת שיהיה דבר נמצא חוץ לנפש הפועל בכלי החוש /
 עכ"ל אין זה מפעולות החושים / אבל פעולות כח אחר / והוא •

הבחי השני ר"ל כח הדמיון • והוא שנאשר תשיג הנפש
 איוה דבר בהתקשרות מה עם וולתו מהדברים
 ר"ל שתשיג אותם במקום או בזמן אחד • הנה כאשר יקרה
 אח"כ שתשוב הנפש להשיג את הדבר הנזכר בעצמו מולת
 הדברים האחרים שהיו בהתקשרות הקודם / עכ"ל תשוב לזייר
 הדבר המושג עתה בהתקשרות הקודם הנזכר / ותזייר הדברים
 האחרים הנזכרים כאלו הושבעתה אל החוש / וכאלו היו
 נושאיהם נמצאים בפעל חוץ לנפש • עד"מ אם היית בנן א"ל
 וראית שמה דברים מתחלפים ירקות / אילנות / מעיינות
 במים / ואנשים שונים וכיוצא בזה / ואח"כ יודמן שתשוב לראות
 אחד מהאנשים הנזכר במקום אחר / לא תזייר או בדמיון זה
 הנראה לך / אבל ג"כ יתר האנשים הירקות והאילנות כו' /
 עם היותך באמת בלתי משיג הנזכר בחוש / ואולם כבר הוא
 באפשר ג"כ שלא יזייר הדמיון הדברים בהתקשרות הקודם אבל
 בהתקשרות חדש / לפי התגברות ההתפעלות הנפשיות (דיא
 צידנאטטין) או שיגב מה לפחות בהתקשרות הקודם הנו'
 כמו

כמו שגראה מפעולות החלום והמראה או השנעון וכוונתו בזה /
 וכמו שיתבאר עוד . והנה כח ההרגשה וכן כח הדמיון הם
 מיוחדות בפעולותיהם להיות נשוא ההשגה תמיד בשם ומשיגיו .
 הבה השלישי . הוא כח השכל והוא היותר נכבד מהקודמים .
 אם נבחינת היות נשואי ההשגה אלו
 דברים מופשטים מהחמר / מוכרחים מלך עצמם ובלתי
 משתנים . ואם מלך היות ההשגה עצמה בלתי נתלת בזמן
 ובמקום / כי השכל מקיים בין הדברים ומשיג יחסם וערכם
 וא"ו / ועם היות שהיו הדברים אשר יקיים ביניהם גשמיים
 מושגים בוא"ו זה חוץ להו בזמן ובמקום / עכ"ו ההקשה עצמה
 א"א שתהיה בזמן ובמקום . ואם מלך שלימות ההשגה עצמה
 ואמתה / ר"ל שמושגי השכל הם אמתיים / נמארים כן בפעל
 חולה לו (נאמאענון) אבל מושגי החוש הם נראים לבד
 (פענאענא) כמו שגארתי / ולזה הם ב"כ נתלים מהגבלת
 כח ההשגה והסרונה .

ומעתה אנוא לבאר דברי הרב המחבר ז"ל . הרמיון נכוצא
 לרוב בע"ה גו' / זה מנאור מלך כי אם הכית
 עד"מ את הכלב במקל / ויודמן אח"כ שגביה את המקל
 להכותו יכרה מזה ויזעק זעקה גדולה ומרה / וזה א"א מולת
 שיהיה לו כח הדמיון / ר"ל להיות שהשיג הכלב בפעם הראשונה
 הגבהת המקל / ההכאה / והכאב הנמשך מזה בפעם אחר /
 הנה לזה בהיותו משיג עתה הגבהת המקל / ישוב לזייר גם כן
 ההכאה והנמשך ממנה / עם היות ההשגות האחרונות בלתי
 הוות בפעל / ורבות כאלה . וזה לא הוברל האדרב כיותר
 רבע"ה בדמיון . וזה כי השכל יפרק המורכבות . ר"ל אחרי
 אשר השיג החוש או הדמיון / דבר א' מורכב מאיכויות מתחלפות /
 יפרק השכל המורכב הנוכח ויזייר כ"א מאיכויות בעצמה /
 עד"מ אחרי אשר השיג החוש או הדמיון את השמש כאלו היה
 עצם א' / ישוב השכל לזייר כ"א מאיכויות המתחלפים בפ"ע /
 ר"ל החוש / האור ההתפשטות / הגודל / והתמונה הכדורית /
 וכוונתו בזה כל א' מהם בפ"ע . באלו היה נמאץ כן ומושב אל
 החוש בפ"ע / עם היות שאין הענין כן . וכן השכל יזייר
 הדברים

(רנח)

הדברים כפי מה שהם באמתם עד"מ שיזיר מציאות המורכב
לא כאלו הי' דבר בעצמו (נאמנאן) / אבל כדבר נראה לבד
(נאמנאנאן) / וכן יזיר הזמן והמקום לא כאלו היו / איכות
הדברים הנמצאים בפעל חוזה לו / אבל יזירם כמו שהם /
ר"ל דרכי השגת החוש לבד / באופן שאין להם מציאות כלל
חוזה לו • וכן יזיר הדברים בסבותיהם • ר"ל שלא יספיק
לו בזיר מציאות הדברים והתקשרם וע"ז נזמן ונמקום לבד /
אבל יזיר אותם בהתקשרות פנימי ר"ל בהיותם סבות ומסובבים
זה מזה / וישיג מן הרבר הא' דברים רבים כו' כי מראה אור
השמש ותאר כדוריותו / הם אצל השכל שני דברים נבדלים /
בהבדל בין יוסף ושמעון אצל הדמיון / ובשכל יברל הענין
הכללי מן האישי / ר"ל שהשכל משיג מהאיש המיוחד מראובן
עד"מ הענין הכללי המשותף לו ולזולתו מאישי מין האדם /
ר"ל היותו חי מדבר / ומבדיל זה הענין הכללי / מן הענין
האישי המיוחד אליו לבד / אבל הדמיון משיג הענין הכללי הנו'
לא לבד / אבל מעורב עם האישי / ולא יתאמת מופת מן
המופתים אלא בכללי • להיות המופת נשען על זה היסוד /
כל המתחייב לענין הכולל ר"ל אל הסוב או המין / מתחייב
ג"כ לענין המיוחד / אבל לא כל המתחייב למיוחד מה מתחייב
ג"כ למיוחד וזולתו המשל בזה אם נאמר / כל אדם אפשר
שיכתוב ראובן אדם / א"כ ראובן אפשר שיכתוב / הוא מוכח
אמתי / אבל אם נאמר מקצת המשלשים הם נלצים / זה
התמונה היא משולש / א"כ זה המשלש הוא נלץ הווית / לא
יתאמת כא' במקרה ר"ל שיזדמן שיה' זה המשולש נלץ הווית
בפעל כי כבר אפשר שיהיה ג"כ ממקצת המשלשים שהם נלצתי
נלצים • ובשכל יודע הנשוא העצמי מן המקרי עד"מ
השכל משיג באמרנו המשולש הוא בעל ג' זוויות היות נשוא
המשפט ר"ל ג' זוויות עצמיות אל המשולש / מתחייב ממנו
בהכרח / אבל אם נאמר זה המשולש הוא שחור / נשוא המשפט
ר"ל השחרות הוא מקרי אל המשולש / מלד שכבר אפשר
שנזיר את המשולש שחור או זולת זה מבצתי שיקרה מזה שינוי
בעצם המשולש כלל • שהדמיון לא ישיג אלא האישי כו' /
זה נתבאר כמה שקדם מדברינו • ואז ירכיב כו' / הנדוי
כו'

כו' (ד"ח דיטונגס קראפט) ולא יוכל כו' / עד"מ אם תרצה
לזייר בדמיון כדורית השמש מופשט מוולתה מהאיכיות / לא
תוכל על"ז אבל בהכרח שתזייר עם זה האור והגדול וכיוצא
בזה / ולזה דק הרב המחבר ו"ל באמרו / ולכן אין בחינה
ברמיון

ושמע מה שהעולונו החכמות הלימודיות כו' / השכנו
והמלדס (אריט מעטיק מוגר גיאואטריע)
יקראו חכמות הלימודיות / בעבור שהם מלמדים ומרגלים
את השכל לזייר דרכו בעיון * וזה שאם תרצה כדור גדול
איוזה שער שחרצה כו' / ר"ל שלאשר יהיה הכדור קטן /
או בגודלי סה"ס מזה האיס העומד על נקודה א' ממנו / נוטה
בנתינת מזה זולתו / ואף שלא ירחק ממנו בכדי מרחק
הקוטבים זה מזה / ואולם כאשר יהיה הכדור גדול מאד כעין כדור
הארץ / לא תורגש הנטיה הנזכר אם לא כאשר יהיה המרחק
בין שני האנשים גדול מאד / מפני שכל אשר יהיה הכדור
יותר גדול תהיה עקמימותו במרחק מונח יותר קטנה * אבל
יהי הכדור גדול כמו שתראה / עכ"ז בהכרח שיגיע לתכלית
עקמימותו כאשר יהיה המרחק היותר גדול שאפשר ר"ל כרחוק
מזרח ממערב / והוא מבואר * וכבר התבאר במופת היות
הארץ כדורית כו' * המופת על כדוריות הארץ הוא מה
שנראה בליל הירח שבתו הגיע הירח בגל הארץ / שעה
עגול חשך עובר על פני הירח / וזולת זה נתבאר עוד בנסיין
על שכר עברו אנשים ויקיפו את כל כדור הארץ / באופן
שיצאו מנקודה מונחת לפיה מונחת ועברו על ישרם עד שגבו
אל הנקודה הנזכרת / מולת שהעטרו לשנות דרכם כלל *
וכן ממה שנראה ראש המגדל קורס שנראה תחתיתו עם היות
הקו היוצא מהעין אל נקודת הראש יותר ארוך מהקו היוצא אל
תחתית המגדל וס' ראוי לפ"ז סה"י הענין הפך זה * מכל
זה יתבאר היות הארץ כדורית * ושמונה מיושבת על שרטי
קצות הקוטר כו' זה לא נודע לנו עד הנה מפני שא"א לנו
לעבור אל הקוטבים ולתור את הארץ שמה / לתוקף הקור *
אבל מי יגלה עפר מעיניך רבינו משה בן מיימון שאתה מושג

לחיות המורג
כדורית לנד
היו / איש
כמו שהם /
מלאות כלל
ל שלא יספיק
במקום לנד /
בנות ומשכנים
כי מראה אור
ים גדולים /
יברל הענין
יותר מראובן
עין האדם /
מן הענין
הכללי הנו'
מופת מן
זה הסוד /
מתחייב
מה מתחייב
אדם אפשר
הוא מופת
ללנים / זה
הווי / לא
ש ללן הווי
ש שם בלתי
רי * עד"מ
היות נשוא
תחייב ממנו
שוא המופשט
כבר אפשר
זה מזה שני
אישיו כו' /
כדור
כו'

לדבר זר הצלתי מזויר אל הדמיון שיעמדו שני אנשים בנקודות
 הקוטבים רגליהם מכוונות זה לעומת זה מצלתי שיכלו / ואלו
 חיות בזמנינו זה / ונדע לך מה שהיא יותר זר ר"ל היות
 הארץ מושבת בין הקוטבים לכל זר / והיות רגלינו אצלנו
 היושבים צד חלקי העולם הנודעים מקדם אפי"ה אפרי"קא /
 אירו"פה / מכוונות מול רגלי היושבים בארץ רחבת ידי עולם
 חדש הנמצא זה קרוב לשלש מאות שנה מזמנינו זה / וכבר
 עברו אנשים באניות והקיפו את כל כדור הארץ זה עשרים
 פעמים / הראשון מהם הי' הספן מא"צעלאן שהקיף את הארץ
 מן 1519 עד 1522 לחשבונם והאחרונים מהם היו הספן
 המפורסם קא"ק ואחרות מרעהו בשנת 1771 ואח"כ בשנת
 1775 שנ' שנים הספן קא"ק הנזכר עם אב וזנו המפורסמים
 פֶּרֶשְטֶר / והקיף את הארץ / באופן שאנשי אמפריק"ה ממש
 רגליהם למעלה וראשו למטה בבחינת הדמיון / אבל באמת
 הדבר כמו שזכר הרב המחבר ז"ל שהמעלה והמטה הם משער
 המצטרף (רעאטיבֶּע בגריפֶּע) ומה שהוא למעלה בבחינה
 א' הוא למטה בבחינה אחרת / ולתוספת באור אומר / דע
 כי נפילת איוה גשם כדד איננה מוגבלת לפיאה מיוחדת מוולתה
 ר"ל שאלו לא הי' נמצא בעולם וולת הגשם הנזכר / לא היה
 או נופל כלל לשום פיאה / ובבחינה זו יעשה הדמיון בחשבו
 שנפילת הגשם היא לפיאה מיוחדת ר"ל לזר המטה / ולזה
 יצטרך בהכרח שיפול לפיאה הנזכר ואף אם נניחם בודד במציאותו
 ואלו באמת אין הענין כן / אבל הנפילה היא מוגבלת לגשם
 מיוחד כמו שבאר החכם נעו"טן היות כוזב הבשמים על הארץ
 מסחיב מזה המושך אשר לכדור הארץ אל היושבים הנזכר /
 והיות הכח הנזכר פוחת והולך / לפי ערך הפוך מרובעי
 המרחקים ממרכז הארץ / ולא לבד כדור הארץ אבל ג"כ כל
 הגשמים הגדולים וולתה כגון הירח עז"מ הם בעלי כח מושך
 אל הגשמים הקרובים אליהם בערך הנזכר ולזה אם נניח הירח
 מיושבת (כמו שבארו החוכמים האחרונים) יהי' או העומד
 על השטח הפונה אלינו מהירח / רגליו למעלה ר"ל לזר
 הירח / וראשו למטה לזר הארץ / ועכ"ז א"א שיפול לארץ
 מסנת היותו בגבול כח משיכת הירח / וכל זה מבורר

יציאת

יעצא שני קוים כו' . תדמה בדעתך שטח עגול / ונמדדו
 קו נגד על השטח הנזכר / ותדמה עוד שיעדו מכל נקודה
 מהקף העגול הנזכר / קוים המגיעים עד ראש העמוד
 הנגד הנזכר / אוי תחדש מזה הקדמה הנקראת כל"א
 קעג"ל . אח"כ תדמה שיחתך הקע"גיל הנזכר מקוטר תחיתו
 עד ראשו / אוי יחי' החתך הנזכר שטח משלש ישר / תדמה
 עוד שיחתך הקע"גיל שני מקו א' מקביל אל הקוטר / אוי
 יחי' החתך הנזכר שטח מוגבל ע"י קו אחד עקום הנקרא
 היפע"גיל / והנה לא אדריך הנה צבאור סגולות הקו הנזכר
 ומשפטיו / אבל די לבאור דברי הרב ו"ל אם תדמה בדעתך
 שטח הקו העקום המגביל אל שטח המשלש הישר / כאלו הונח
 עליו כפעל (פראיעקטירט) ואז עין בעין תראה שגחלת
 יציאת הקוים הנזכר"ל הקו העקום והישר השווה לגובהו /
 יחי' ציניהם רוחק אחד / ואולם כל אשר ימשכו יותר / יתמעט
 הרוחק ההוא ויתקרב אל' מהם אל האחר / וכעת זה הוא
 היות הנדל הקוטר והקו המקביל אליו פוחת והולך / כל אשר
 יוסף שטח העגול . ועכ"ז א"א שיעדר מכל וכל באופן שישוב
 הקו המקביל אל הקוטר או מיתר העגול שזה א' הקוטר ולזה
 לא יתכן שימשו הקוים הנזכר' לעולם ואפי' יתארכו לצד' :

[אמר המפרש / באור ענין שני קוים שזכר הרב המחדש
 ז"ל ומופתו כמו שהצעתיו הנה / הוא בתכלית
 הקוטר / תקשה הכנת מוולת ציורים נאותים לזה / ואי"ה בנחת
 החבור הזה לאורה / אוסיף באור בזה ואציע ג"כ הציורים הנזכר'
 בחופן שכל קורא נשכיל חסר הרגיל בחכמת ההגדה / ישיג
 ענין המשפט הנזכר ומופתו בקלות / גם אוסיף על דברי הרב
 המחדש ז"ל / באור מזה שהוא מצוייר אל השכל וכלתי מצוייר אל
 הדמיון / בנושלים נאותים לזה / תחכמת ההגדה ווולתה]

אתם / המשכילים ! ראי'תם את גודל מעלת הפירושים האלה /
 עומק מחשבות החכם הנורבני / ודרך הקל אשר צחר
 הרב בעל גבעת המורה לנחת את כל מושג ולהאיר במאור
 ציבורו / ועל ידו יובן גם הרב המורה וגם החכם הנורבני על
 בוריו / לא אוסיף עוד לדבר בשבחים / כי עין משפט לכם ותרואו
 את

נשים נקמות
 כלו / ואלו
 ור"ל היום
 גלינו אנהו
 חסדי' קא /
 נח ידע עולם
 וסכר
 וז' עשרים
 הקוף את הארץ
 חסד סיו הפסן
 וז' צ' נשות
 המסורבים
 דיק' ה' מהש
 אכל נאמת
 ה' הם משער
 עלה נבחינה
 נאמר / דע
 חת מוולתה
 לא היום
 דמיון נחשבו
 גיה / וזה
 ד' נחצי' אורו /
 מוגבלת לגש
 קוים על הארץ
 קוים הנזכר /
 ספק מרובעי
 אכל ג"כ כל
 גלי' כח מושך
 ש נחת היות
 או העומד
 לה ר"ל לזו
 שפול לארץ
 מבורר
 יציאת

(רסב)

את העונ והתועלת היוצא לנו בעו"ב ע"י הפירושים השל
 ויציגה אל תעמוד / חשו להתוס את שמכם על כך ספרים
 איש איש כאשר ינדב לבו / להרים קרן חכמינו
 הקדמונים ולהרבות חכמת בקרב עמו • וזה דבר החתימה :
 קודם ר"ח אלול תקמ"ח הבע"ל יצואו כל הנדיבים על החתום
 אלנו פה ברלין או אלל אנשי בריתנו שכל עיר ועיר הנקובים
 בשמותם מתת / ובי' את ארצא מספר החתומים עולה די
 לשמרני מחסרון ההולאות המרובים מאד / אסחיל להדפיסו
 מיד למען כלות החלק הראשון על ר"ח כסליו תקמ"ט ואשלח
 את החלק הראשון ליד קוניו ואז יתנו שליח הכסף דהיינו א'
 ר"ט פרייסיס קוראנט בעד החלק הזה / ושליח הכסף על דרך
 (פרעגאוצראליאן) על החלק השני אשר יאל לאור בחדש אדר
 תקמ"ט הבע"ל / ושלישית הכסף הנשאר אקבל או דרך
 (פרעגאוצראליאן) על החלק השלישי אשר יבא כמשלש חדשים
 אחריו • ובאופן הזה יהי מקח כל הספר א' (טפציגט
 דוקאטן) / ולא יבדד המשא על הקונה בקבלי את המעות
 לשני חלקים • ואבקש נא מכל אופב החכמה לכל יתראל
 מלחקוק את שמו ערס כלות קומן המוגבל כי אחרי זאת לא
 יבא עוד בקהל החתומים ולא יקבל ספרו גאה כל כך כאשר
 יקבלנו החתום / כי לפי סכום החתומים יודפסו הספרים על
 נייר טוב / והשאר אשר בתוך חגות ישראל / יודפסו על נייר
 הדפוס (דרוק פאפיר) • חלה דברי העמוד על המשמרת
 בדכום חברת חנוך נערים •

פה ברלין יום ה' ח' אייר תקמח"ת לפ"ק •

איצק אייכל •

ואלה שמות אנשי בריתי בכל עיר ועיר אשר ישימו

עמי לקבץ חתומים בעיריהם ובסביבותיהם •

אלטונא ר' חיים פאפנהיים אצל ר' שמואל בר"ע •

אמשטורם ר' דוד פ' מינדרים • ר' שלמה פראג •

ברעסלוי ר' יוזל ראכנאווע אצל ר' שמחה •

גלוינא

(רסג)

נלוינא	ר' מענקי .
דעסויא	ר' יואל בר'י וואשט .
האמבורג	ר' שמואל ווערטהיים .
הנובר	ר' פייבל בן ר' זלמן סג"ל .
ווילנא	ר' שמעון ברלין .
וויין	ר' זלמן שאללבערג .
לאנדן	ר' מענדל האמבורג .
לעמבערג	ר' הירץ הומבורג אברירעקטאר .
—	ר' אהרן יערסלאב לעהרר .
נאנסי	ר' ליפמן לינדוויא . ר' זעליגמן פאפנהיים .
פיררא	ר' שמואל דעטמאלר אצל ר' וואלף רופא .
פראג	ר' יואל וועהלוי . ר' אברהם לייב ליבשיץ .
פ"פ דמיין	ר' יוסף פאלב אצל ר' משה זיכל .
קאסל	ר' לייב פויפרט .
קאפנהאגן	ר' שמעון קירכהיים אצל ר' משה פֿירשט .
קעניגסבערג	ר' יחיאל אייכל . ר' דוד טעהאדאר .
פה ברלין	ברפוס חנוך נעריס , אצלי איצק אייכל .

באור ספרי הקודש .

שירת דבורה

בשנת ה' אלפים תק"מ למספר בני ישראל , **העתיק**
מלומד נוזרי אחד תרגום התורה של החכם האלהי
רבנו משה בן מנחם זצ"ל , אשר חנן אותו אלהים להרים
קרנו בין העמים , מאותיות עבריות אשר גם נדפס התרגום
להועלת בני יהודה , לאותיות לועזות להראות את העמים
את יסיו ועונו . ולהראות עוד את כמו ועונו ידו במליצות

שירי

שירי הקודש / אשר שכל להריק מבלי חל כלי מבלי נדוף ריחם /
 הדפים בראש הספר הנזכר גם העהקת שירת דבורה / אשר
 תרגם החכם ר' משה הנ"ל ללשון אשכנז לתועלת בניו / ולא
 נודע כי אם אל אחת מרעיו לבד / אשר שקדו על דלחותיו
 לשמוע חכמה מפיו / כיסודי כאשר איננו יהודי / בחכם
 כתלמיד / כאשר כנער / עד אשר בלה אותו החכם הנזכר
 הנזכר לעיני העמים • אבל רוב אחינו היהודים אשר לא יכולו
 לקרוב אל המעיין לא טעמו המים המתוקים האלה / ואמרתי
 אני בלבי למה נגרע בלבתי היות לנו חלק ונחלה בפרי מעלליו /
 הלא קרוב לנו האיש מבאלינו הוא • או אמרתי—הנה באתי
 בזה הספר / מאסף למחנה העברים מגדים חדשים גם ישנים
 לחלק התרגום הנעים הזה גם ביעקב ולהסיעו בישראל • אכלו
 רעים דבשו / שחו יינו והתענגו בטוב !

ורמזין בלות כל תוסיה הנפוגה באמרות הנעימות האלה /
 כי כבוד מתרגם פעם הסתר דבר / וכבוד קורא
 חקור דבר / בהיות דרך המתרגם השלם ידוע לעוזב המלות
 ולשמור הכונן בלבד / נסיתי את ידי לבאר טעמי השירה
 הזאת על פי התרגום הנ"ל / גם ראיתי להעיר על מחכונות
 השיר בכלל וחלקיה בפרט / כפי אשר חלקם הרב המתרגם
 בשכלו הוזהר / וכפי הנאות לשיר שלם / שיכנס תחת
 דבר היופי ע"י השתנות החלקים ואחדות הכללי / כמבואר
 במלאכת היופי המכונה עכשטיקא •

ועוד זאת חודיע / כי ראיתי לשנות מאמרים מעטים
 מתאמרי התרגום הזה / למען קבצם יחד א מלאכת
 הקודש / מבלי שחט כונת הרב המתרגם שראה זה / כי אם
 שנוי ההלכה בלבד • ועשיתי זאת / לדעתי כי החכם ז"ל הי'
 כל ימיו אהב אתם ומורה על האמת למי שאמרו / וכמו ששעה
 בתרגום מזמורי תהלים ששנה לפעמים לעצת אחד מאוהביו או
 מתלמידיו • אמנם כי יראתי פן יאמרו עלי מי שמך לאיש שר
 וסופט / או אהי בעיני אחי כמתעטע / באתי דברי תלמיד
 תחת דברי המורה הגדול באחיו / אשר בדרך אמרו עליו כי
 הוא יקר בדורו יחד בעמו • לכן הלגתי בסוף השירה גם
 תרגום

(רכה)

תרנוס חלו המאמרים שילא מפי הרב ז"ל , וסיה הוא וממורתו
לעיני הקורא לשפוט עליהם צדוק שכלו אשר צרכו ה' .

יואל בר"ל

ויגסליר דער דבורת

איינגאנג

צורייטונג וואר אין ישראל :

אונד קיהן ערהעבט זיך פריימוט ווידר :

זא דאנקט דעם העררן דאפיר :

I

פרנעהמט , קעניג : פירשטן כוערקט אויף :

איך ווילל דעם עוויגן , איהם ווילל איך זינגן :

דעם רעטער ישראל'ס איין דאנקליר זינגן .

אלס דא פאן שער אויסגינגסט , הערר :

איינהערצאגסט פאם גפילדי אדומ'ס ,

ערבעכטי דיא עררי , דיא הינמל טריפטן :

גוועכר טריפטן דיא וואלקן העראב :

דיא בערגי פלאָסן פאר דעם עוויגן דאהין ,

יענר סיני פאר דעם עוויגן דעם גאטטי ישראל'ס . (ח)

בפרוע פרעות בישראל	בצורך משדה אדום
בההרב עם ברכו ה'	ארץ רעשה גם שמים נטפו
שמעו מלכים האוינו רוינים	גם עבים נטפו מים
אנכי דה' אנכי אשירה	הרים גולו מפני ה'
אומר דה' אלהי ישראל	זה סיני מפני ה' אלהי ישראל
ה' באתך משער	כימי

אין שמגר'ס , זאהן דעם ענת , טאנן ,

אין טרויערפאלן טאנן יעל'ס ,

פֿרערטן גבאהנטי שטראסן ;

אונד וואנדרר זוכטן קרוממי פֿפֿאָרי . (פ)

פֿרערט לאַנגן ישראל'ס גפֿילרי ;

ביס איך דבורה אויפֿשטאנר ,

איך אויפֿשטאנר , מוטער אין ישראל .

נייע געטער האטטן זיא גוועהלט ,

דא וואר אין טהארן קריגס-וואַט .

ביאן זאה ניכט שילך , ניכט לאַנצי , (ג)

בייא פֿורציג טויזנדן אין ישראל .

אייד , וואקרי בענגר ישראל'ס !

דיא קיהנר פֿריימוט ווירר בועעלט ,

אייד ווייהט זיך קיין מוטער-הערין !

לאבפרייט דען העררן מיט מיר !

דיא איהר אויף שיממערנדן עזעלינגן רייטט !

דיא איהר אויף ריכטער-שטיהלן זיצט !

אונד איהר , וואנדרר אויף כֿפֿרייעטן שטראסן !

מגן אם יראה ורומח
בארבעים אלף בישראל

לבי לחוקקי ישראל
המתנדבים בעם ברכו ה'
רוכבי אֶתונות צהורות
יושבי על מדין
והולכי על דרך שיחו

בימי שמגר בן ענת
בימי יעל חדלו ארחות
והולכי נתיבות ולבו ארחות עקלקלות
חדלו פרזון בישראל חדלו
עד שקמתי דבורה
שקמתי אם בישראל
יבחר אלהים חדשים
או לחם שערים

שטימוכט איין צום זיגסזאנג ! שטימוכט איין .
 צום פֿריידן גזאנג דער הירטן ,
 דיא צווישן טרענקן זיכֿר דיא העערדן פֿרעטוילן .
 דארט פֿרייזן זיא דעם עוויגן וואהלטהון ,
 זיין וואהלטהון אן דען גפֿילדן ישראל'ס : (ד)
 דא פֿאן דען העהן , דעם עוויגן פֿאלק
 העראב אן דיא טהארי זיך וואנטי .

4

וואהל אויף , דבורה ! וואהל אויף !
 ערוועקקי דען גייסט צום קריגס גזאנג !
 צייך הין , ברק ! פֿיהרי זיא פֿארט ,
 דיא בייטי דעם קריגס , זאהן אבינועס'ס !
 שוואכֿר רעסט צרטריט מעכטיגס פֿאלק ,
 איין הייפֿליין גאטט , גווייהטר טריט העלדן נידר . (ה)
 עמלק'ס בויגר קאם פֿאן אפריס ;
 דיך פֿאלגטי בנימן אויף העערסציגן ;
 גזען ערפֿאהרני ווייזן קאמון פֿאן מוכיר ;
 אונד פֿאן זבולון שרייביקונסט , פֿרשטענדיגי ;
 אבר מיט דבורה צאגן פֿירשטן יששכר'ס ;
 ברק'ס פֿעסט' אונד שטיצי , וואר יששכר . —

אז ירד שריד לאדירים	מקול מחצצים בין משאבים
עם ה' ירד בגבורים	שם יתנו צדקות ה'
מני אפרים שרשם בעמלק	צדקות פרונו בישראל
אחריד בנימן בעממיק	אז ירדו לשערים עם ה'
מני מוכיר ירדו מחוקקים	עורי עורי דבורה
ומזובלן מושכים בשבט סופר	עורי עורי דברי שיר
ושרי ביששכר עם דבורה	קום ברק ושנה
ויששכר כן ברק	שכך כן אכינועם

(רסח)

וויא שמיצטן דיא פֿיסי אינס שלאכט טהאל :

5

שיפֿנדיבלנדי ברענקליכקייט
הילט ראובן אב אונס בייצושטעהן .
וואס לויערסט דוא צווישן העערן .
הארבנד אויף דער העערדי בלעקן ?
צוירנדי ברענקליכקייט ,
צאג ראובן אב אונס בייאצושטעהן .
גלעד וויילט אן דעם ירד'ס אופֿער ;
אונד קן וואס פֿליכטט דער אויף שיפֿן ?
אָשר זיצט אן דעם מעערס קיסטי ,
גנויסט דער רוה , אין זיכֿרן האָפֿן .

6

זבולן , קיהנס פֿאלק , זא וויא נפתלי ,
שטעללט דעם טאדי זיך דאָ , אים האָהן שלאכטנפֿילדי .
דארט קאָמט דיא קעניגי צום שטריימי ;
דער קאָנאָניטן הויפֿטר טראָטן אינס פֿעלד ,
בייא הענד , אס שטראמי מגידו : —
אבר זיא טרוגן ניכט זילבר צור בייטי דאפֿאן .

בעמק שלח ברגליו	אשר ישב לחוף ימים
בפלגות ראובן	ועל מפרציו ישכון
גדולים חקרי לב	זבולן עם חרף נפשו לאות
למה ישבת בין המשפּחים	ונפתלי על מרומי יצרה
לשמוע שרקות עדרים	באו מלכים נלחמו
לפלגות ראובן	או נלחמו מלכי כנען
גדולים חקרי לב	בתענד על מי מגדו
גלעד בעבר הירדן שכן	בצע כסף לא לקחו
ודן למה יגור אנית	

(רכט)

פֿאַם הונמל העראב ווארד פֿיר אונס נשטריטן
פֿאַן אוהרר לויפֿבאָרן שטריטן דיא שטערני מיט סימרא
דער שטראם קישון שוועבמייט ווא פֿאַרט
דער קישון אוראלטר שטראם

7

טריטט אונאויפֿהאַלטאם ווייטער , מוין גייסט
אז שלאגן דיא הופֿן דעם ראָסעס אים טראָבי
אים טראָבי ראָשר פֿפֿעררי בצווינגר -
פֿרפֿלעכט מרוז , שפּרילט דעם עוויגן באָטי
פֿרדאנמער פֿלויך אויף זייני בוואָהנר
זיא קאָמן ניכט צור הילפֿי דעם העררן
צור געטליכן הילפֿי , אונטער דיא העלדן
זעגנט יעל , אונטער דען פֿרויען
דעם קנישן חבֿר'ס עהינגאס
אונטער היטטן בוואָהנרונגן געגנט

8

ער היינט וואסר , זיא רייכט מילך
ברונגט איהם ראָהם אין קעסטליכר שאָלי

ארו אדור יושבית	מן שמים נלחמו
מי לא באו לעזרת ה'	הכוכבים ממסלוחם
לעזרת ה' בנבזרים	נלחמו עם סימרא
חבורך מנשים יעל	נחל קישון גרפס
אשת חבר הקני	נחל קדומים נחל קישון
מנשים באהל תבורך	תדרכי נכשי עו
מים שאל חלב נתנה	או הלמו יעקבי סוס
בספל אדירים הקריכת חמאה	מרהרות דהרות אביריו
ידה	ארו מרוז אמר מלאך ה'

(ד ע)

ערגרייפט מיט איהרר האנר דען נאגל ,
 דעם האממורס לאסט מיט איהרר רעכטן ;
 שלעגט איהן דעם וויטריך אינס הויפט ;
 טרייבט הינאן , דורכבאָהרט זיינן שלאָף .
 הא נ וויא קריממט ער זיך צו איהרן פיסן ,
 פֿעללט , ליגט הינגשטרעקט צו איהרן פֿיסן -
 אונר קריממט זיך - אונר פֿעללט -
 אונר קריממט נאָכמאלס זיך -
 אונר שטירצט נון הין ענטזעעלט . (ו)

9

אם פֿענסטער שויעט דיא מוטער סימרא'ס ,
 אונר יאממורט צום גיטער הינזיס :
 נ וויא וויילעט זיין וואָגן , קעמט נאך ניכט !
 נ וואס צוירדן דיא ראללנדן דערד ?
 וויזי קאממור פֿרויען טרעסטן ;
 זיא זעלבסט בשטראפט דען אייטלן קוממור :
 נ זא זאללן זיא ניכט ביימי האָלן ? ביימי טהיילן ?
 נ יעדס שטרייטל איין , צוואַ מעדלן צום לאָהני ;
 נ ביסוס אונר פֿורפור דעם סימרא ,

והיכב אם סימרא בעד האשכב
 מדוע כושש רכבו לבוא
 מדוע אחרו פעמי מרכבותיו
 חכמות שרונתיה תעננה
 אף היא תשוב אמריה לה
 הלא ימצאו יחלקו שלל
 רחם רחמתיים לראש גבד
 שלל צבעים לסימרא

ידה ליתר תשלחנה
 וימינה להלמות גמלים
 והלמה סימרא מחקה ראשו
 ומחצה וחלפה לקתו
 בין רגליה כרע נפל שכב
 בין רגליה כרע נפל
 באשר כרע שם נפל שדוד
 בעד החלון נשקפת

(רעא)

- ו, בונט גשטיקטס צייג , צור זיגס, בייטי ,
ו, קעסטליכס גוואנד , רייך גשטיקט , (ו)
ו, אום דען האלו עראברטר שענן , "

ש ל ז

אללי דייני פיינדי , הערר ,
מיסן זא צו גרונדי געהן ,
דיא איהרן אבר לייבן ,
שטראלן , וויא דיא זאנני ,
האך אים פירמאמענט ,

שלל צבעים רקמה
צבע רקמתים לצאורי שלל
זון יאברו כל אויבך היינדי
ואנהבו כצאת השמש
בגבורתו

- (א) דיא בערגי פלאסן פאר דעם עוויגן
דיור סיני פאר'ס העררן דאהין .
(ב) דער וואגדרר זוכטי קרוממי פפאדי .
(ג) צור וועהר , ניכט שילד , ניכט לאנצי ,
(ד) דער טריפטן ישראל'ס בפרייערס .
(ה) איין הייפליין טראט דאס מעכטיגן פאלק ,
איין שאואלר רעכט צוטראט דיא העלרן .
(ו) וויא קריממט ער זיך צו איהרן פיסן , פעללט ,
לייגט הינשטרעקט , צו איהרן פיסן ,
ווא ער זיך קריממט , דא לאנ ער ענטועלט .
(ז) בונט גשטיקטס צייג דעם פיסרא
קעסטליכס גוואנד צור זיגס פייטי .

["הכאור נטירה זו כאחד קדפים הסנוכיס "]

(רעב)

למנצח

על מות החכם תבולל הנודע בשערים שמו הפילסוף המפואר החוקר
הגדול במוח"ר משה בר מנחם מדעסווא תנצ"בה

רוכב בתפארה עלי שמים ,
השקיף לצד צפון בואת ארץ ;
מיטה בעת ראה בבקעת הארץ ,
הוגה בתורת אל אבי שמים +

אמר : בחירי הוא מטוש שמים ,
מות : שלוף חרפה , רדה לארץ ,
יען אשר זרע בשפלות ארץ ,
ילקוט פרי צדקו ברום שמים +

ברלין אהה ! היום בטל שמים ,
עמה דמועות יולו לארץ ,
תבכה וקול תרים ערי שמים ;
כי עת חכם לבב הדר הארץ ,
ישב בעוז בין כוכבי שמים ,
נרה חלא נדעה ואור הארץ !

נראדיפקא שנת תקמ"ו

קול נהי נשמע שם